

REALISME

I vår hverdagslige omgang med språk tar vi gjerne for gitt at det vi sier om verden rundt oss er objektivt sant. Vi antar vanligvis at det finnes bord, stoler, moralske verdier, tall og kvarker der ute, og at alle disse tingene eksisterer uavhengig av tankene eller aktivitetene til samfunn eller enkeltpersoner. Vi er, i filosofisk sjargong, realister om disse tingene. Men gjennom filosofiske undersøkelser blir ofte slike påstander fort litt mer usikre. Hva er det egentlig som er sant – og er det objektivt sant? Kan det hende at vi tar systematisk feil om noen av disse områdene vi ofte prater om – som tall, moral, materielle objekter eller uobserverbare partikler? På hvilke måter kan egentlig slike ting eksistere? Slike spørsmål er sentrale når realiteten av ulike typer objekter diskuteres, og de samme spørsmålene dukker opp i forbindelse med alt fra matematiske entiteter til moralske fakta.

I dette nummeret kan vi presentere fire artikler som alle angriper denne tematikken fra forskjellige vinkler. Hallvard Sandven introduserer oss for Mark Johnstons teori om hva moralske verdier er i «On having the right feelings: adequate responses in Mark Johnston's response-dependence theory of value». Johnston argumenterer for en form for moralsk realisme ved å forklare hvordan våre moralske verdier kan sies å være grunnet i våre emosjonelle responser til verden rundt oss. Teorien anklages imidlertid ofte for å falle inn under radikal subjektivism heller enn moralsk realisme, noe Sandven argumenterer imot.

Sivert Thomas Ellingsen utforsker i sin artikkel «A Riddle about Reference» mulighetene for å gjøre to populære, men tilsynelatende uforenlige filosofiske syn kompatible: realisme om abstrakte objekter, som vanligvis antas å mangle kausal kraft, og kausale teorier om referanse, som påstår at en kausal forbindelse er nødvendig for å gjøre oss i stand til å kunne referere til objekter. Ellingsen tegner opp to mulige måter å forene disse synene på.

Vi vender tilbake til etikken i Martin Ravnebergs «The Evolutionary Challenge, Or: what kind of ethics is compatible with the natural sciences?» Ravneberg undersøker hva slags implikasjoner vår voksende kunnskap om menneskelig evolusjon og evolusjonspsykologi har for valg av etiske teorier. Dersom våre moralske intuisjoner er resultater av vår historiske utvikling som art, og evolusjonsteorien ikke gir rom for sinnsuavhengige moralske verdier, skaper dette store begrensninger for hvilke etiske teorier som kan sies å

være forenlige med moderne vitenskap, hevder Ravneberg. Med Dag August Schmedling Dramers artikkel «Hvor er Beethovens 5. symfoni?», forlater vi etikken sfære til fordel for Karl Poppers tredelte verden. Dramer gir oss en grundig introduksjon til Poppers pluralistiske verdensbilde, der objekter produsert av det menneskelige sinn får sin egen verden, som et tillegg til den tradisjonelle dualismen mellom objekt og subjekt.

I spalten Frem fra gjemselen kan du denne gangen lese om systembiologiens filosofi. Gry Oftedal forklarer der hvordan filosofien kan supplere biovitenskapene med et nytt begrepsapparat og filosofisk innsikt, mens de empiriske feltene kan gi nye perspektiver på klassiske filosofiske problemstillinger om kausalitet og forklaringsnivåer.

Ludvig Fæhn Fuglestedt og Alexander Myklebust har intervjuet Georges Rey, filosofiprofessor ved Universitetet i Maryland, om hans kritikk av og forsvar for Noam Chomskys tilnærming til lingvistikk og filosofi.

I et tidligere nummer av Filosofisk supplement publiserte vi en kommentar til Einar Duenger Bøhns artikkel «The Logic of the Trinity» ført i pennen av redaksjonens egen Sivert Thomas Ellingsen. Denne gangen har vi gleden av å presentere Bøhns svar på Ellingsens innvendinger. Ellingsen er likevel ikke helt fornøyd med Bøhns tolkning av sitt argument, og har derfor skrevet et motsvar, som også er å finne i denne utgaven.

Videre kan vi presentere en norsk oversettelse av en filosofisk science fiction-novelle skrevet av den japanske forfatteren Hoshi Shinichi. Trym Horgen har oversatt novellen Handelsvaren (ある商品), der mennesket havner i ulike eksistensielle dilemma i møte med utenomjordiske vesen.

Som vanlig publiserer vi også et Utdrag fra den Leksikryptiske Encyklopedi – denne gangen om paradokset «The Bottle Imp», hvor en flaske som inneholder en ånd kan oppfylle alle dine ønsker, men dersom du ikke får solgt flasken før du dør, vil du havne i helvetets evige pine. Er det rasjonelt forsvarlig å gå til innkjøp av en slik flaske? Hva man burde gjøre får man også noen tips til i denne utgavens Utenfor Akademiet, hvor vi får servert anekdoter om blant annet Nietzsche, Avicenna og Krysippos. Vi kan som vanlig også by på quiz, mesterbrev og reisebrev, denne gang fra St. Andrews i Skottland.

God lesning!

Sivert Thomas Ellingsen
& Maria Seim
redaktører